

279739

Ediție 1-14.16.

PREOTULU ROMANU.

DIUARIU BASERICESCU

scolastecu si literariu.

Buzele preotului voru pazi sciinti'a
si lege voru cerea din gur'a lui.

Malachi'a c. II. v. 7.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

An. XI.—1885.

PROPRIETARIU, REDACTORU si EDITORU:

NICULAE FEKETE NEGRUTIU.

alui
Jovanu Betesiu
preot

Gherl'a

Imprimari'a „Auror'a“ p. A. Todoranu.

1885.

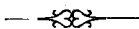
Bibl. Univ. Cluj
Nr.192....

Sibiu
I. 206

SUMARIULU

„PROTOTULUI ROMANU“

Cursulu XI. — Anulu 1885.

Gradurile Ierarchiei Eclesiastice séu Insemnatatea Ritului Conferirei Lectoratului, Subdiaconatului si Diaconatului. — Studiu teologicu premiatu cu 100 franci	1. 73. 133. 157.
Despre casatoria in speție	7. 33. 109. 161. 233 241.
Uniunea basericésca a Romaniloru cu Calvinii in secele XVI.—XVII. — Dupa Istori'a Romaniloru transilvani ms. de Petru Bodu	13. 185. 197 214.
Paranesa la anulu nou.	16.
Ponteficele Leone XIII. asupr'a Situatiunei	22.
Ateiloru.	24.
Sântfrea apei la Botezulu Dlui	25.
O pagina din trecutul Institutelor de invetiamentu din Naseudu	26. 54. 68.
Predice pre SS. Parasemi — Postulu mare	41. 57. 89. 114.
Discursu funebru, rostitu la astrucarea fostului advocatu in Dev'a Georgiu Secula	62.
Diverse	72. 108. 156.
Cuventare funebra rostita la inmormentarea matróniei romane Rosali'a Colceriu nasc. Pap de Kápolnokmonostor	77.
Imnu funebralu cantatu la mormentulu matróniei române Rosalia Colceriu n. Pap de Kápolnokmonostor.	87.
O intrebare catra canonistii nostri	105.
Laudati pre Domnulu	107.
Predice pre SS. Pasci	121.
La Pasci	131.
Respunsu la intrebarea indreptata catra Canonistii nostri	132.
Predica pre Dominec'a SS. Rosalia	141.
Cemeteriulu (mormentii)	150. 254.
De ce ve numiti crestiini?	153.
Bibliografia	154. 208.
Despre vasele si instrumentele sacre liturgice	167.
Insemne religióse	173.
Predica la mortu	193. 209.
Sublimitatea religiunei crestine	201.
	216 237.

Festivitațile romane din Gherla cu ocaziunea adunării gen. a Asociațiunii trans	218.
Serbătorile Preacuratei Vergure Mari'a	225. 244. 264.
Imn școlastic	253.
Predica pre serbătorea S. Nicolau Arhiep. dela Mira Licieii Facatoriulu de minuni	257.
Apelu catra publiculu romanu	278.

PREOTULU ROMANU.

DIARIU BASERICESCU

SCOLASTICU si LITERARIU.

*Buzele preotului voru pazi sciinti'a si lege voru
cercá din gur'a lui. Malachi'a c. II. v. 7.*

Nr. I.

1 IANUARIE.

An. XI. 1885.

Gradurile Ierarhiei Ecclesiastice

séu

Insemnatatea Ritului Conferirei Lectoratului, Subdiaconatului si
Diaconatului.

— *Studiu teologicu premiatu cu 100 franci.* —

„Nu voi me-ati alesu pre mine,
ci eu v'am alesu pre voi, si ve-am
pusu cá se mergeti, si ród'a se
aduceti, si ród'a vóstra se re-
mana.“
Ioanu XV. 16.

Introducere.

Partea I.

1. Mantuirea obiectiva, implinita de Isusu Christosu.

Actulu Domnedieescu alu crearei omului este inzestra-
rea acestui'a cu grati'a sanctificanta, cu donu habitualu su-
pranaturalu si cu privilegia divine, prin care omulu in modu
deosebitu s'a facutu placutu, dreptu amicu, fiu si mosceanu
alu imperatiei lui Domnedieu. — Omulu creatu dupa chipulu
si asemenarea lui Domnedieu fù infrumsetiatu „cu dreptate
si santi'a adevेरului,“ cu sufletu víu nemoritoriu.¹⁾ Séu pre-
cumu díce S. Ioanu Damascenu „Pre acestu omu — bar-
batu — l'a creatu Facatoriulu tuturoru, impartasíndu-i gra-
ti'a s'a domnedieésca, si prin acést'a i-s'a comunicatu pre
sene insusi.“²⁾

¹⁾ Cfr. Ephes. IV. 24.

²⁾ De fide ortodoxa l. II. cap. XXX. n. 147. Opuscula selecta
S. Patrum Oeniponti 1880 T. XLI p. 184.

În urmarea acestei împartășiri a darurilor domnediesci de sântia, dreptate și întregitate, — între Domnedieu și omu, între Creatoriu și creatur'a rationala a întrevănit și s'a întăritu óresi-carev'a legatura, o forma de unire morala.

Că înse protoparintii se-si însușiésca, și se vina la cunosciint'a acestei legature, Domnedieu li-a pus o lege. Dênsii înse ascultandu de însielatiunea diavolului, au calcatu mandatulu, legea domnedieésca.

Precumu înse la sanctiunea legeri a prédísu Domnedieu că „ori în ce dî ve-ti mânca din trênsulu (pomulu sciintiei binelui și alu reului) cu mórte ve-ti mori,“¹⁾ acést'a dupa comiterea pecatului a si urmatu. Anume: dênsii, și întru dênsii întregu genulu omenescu 1) în ordinea teologica au pierdu grati'a supranaturala de sântia și dreptate, — și împreuna cu acést'a și effectele formale ale acelei gratie precumu: adoptiunea de fiulu lui Domnedieu, — asemenarea cu Ddieu și dreptulu la moscenire — fericire cerésca supranaturala constatatória în vedere fericita a lui Domnedieu.

2) în ordine morala au pierdu darulu întregitateri contragându supunere la concupiscentia.

3) în ordine physica au pierdu alte donuri suprafiresci cá: imortalitatea, fericirea speciala, și deosebit'a aplicare spre căscigarea cunoscientieloru, — dându-se în captivitatea diavolului; și

4) urmarea pecatului stramosiescu a fostu că însasi faptur'a — natur'a — „s'a supusu desiértatiunei nu dupa voia, ci pentru celu ce o-a supusu,“²⁾ adeca în urmarea pecatului protoparintiescu.

Aceste fiindu urmarile triste ale pecatului atâtu cu privire la sufletulu și trupulu omului, câtu și făcia de natura; urmédia, că actulu rescumperarei aveá se reparedie, reconciliedie, se reinnoiésca acele effecte, se stérgea urmarile cele triste și se restituie statulu deinainte de comiterea pecatului. — Aveá anume se stérgea pecatulu și pedéps'a acelu'a, — se împartásiésca ace'a lumina spirituala prin carea omulu se cunósca nu numai scopulu seu, ci pre lânnga acést'a și midilócele spre a ajunge la acelu'a, — aveá se împartásiésca unu

1) Fac. II, 16. 2) Róm. VIII, 20.

principiu de viétiá prin poterea si influinti'a carui'a se se póta pre sene perfectená si ast'feliu a devení la restituirea legaturii familiare si morale originale. Afora de acestea cá mantuirea se fia deplina, prin actulu acelei'a trebuiá cá si natur'a se se elibere din sclavi'a stricatiunei aducându-se la primitiv'a ascultare.

Cercetându acum'a deplinirea mantuírei genului omene-nescu, cu adevveratu vomu cunósce intr'éns'a effectele mai susu atinse, pentru-cá

a) Intregu decursulu vietiei Mantuitoriului nostru Isusu Christosu, dar' mai cu séma sacrificiulu crucei este o ascultare, supunere si umilintia sub voi'a si otarirea eterna a Parintelui seu celui cerescu. „M'am pogorítu din ceriu — díce Mantuitoriulu — nu cá se facu voi'a mea, ci voi'a celui'a ce m'a tramisu.“¹⁾ „Christosu s'a facutu ascultatoriu pana la mórtea crucei.“²⁾

Prin acést'a ascultare infinita a Fíiului lui Domnedieu eternu si necoprinsu, — prin acést'a supunere si umilintia negraita, reconciliandu-se santí'a si dreptatea domnedieésca prin pecatu vetamata: insusi pecatulu sumetíei si pedéps'a neascultarei s'a stersu. „Éta víu cá se facu voi'a t'a Domnedieule, ia cea dintaniu cá se puna cea de-a dóu'a, — Intru care voia suntemu santíti prin jertfirea trupului lui Isusu Christosu odata.“³⁾

Prin acést'a ascultare sigilata cu sangele lui Isusu Christosu: „ne-au impacatu Domnedieu lui-si“⁴⁾ — ni s'a facutu „curatíre spre aretarea dreptatei lui Domnedieu prin iertarea pecatelor mai inainte facute,“⁵⁾ si „ne-amu eliberatu din poterea intunerecului, mutandu-ne la imperati'a Fíiului iubirei sale.“⁶⁾

b) Precumu inse Isusu Christosu prin mórtea crucei a adusu sacrificiulu de espiare si prin acést'a singura „jertfa adusa pentru pecate a sevêrsitu pururea pre cei ce se sântiescu,“⁷⁾ ast'feliu Christosu „lumin'a cea adevverata“ prin bunavestirea Evangheliei, prin invetiaturile s'ale divine a „lu-

1) Io. VI. 38. 2) Philips. II. 7. 3) Evr. X. 9 seq. 4) II. Cor III, 25. 5) Rom. III, 25. — V. 10 seq. 6) Gal. I. 4, Col. I 13, 22. 7) Evr. X. 12, 14.

minatu pre totu omulu ce vine in lume“¹⁾ „ni-a datu spiritulu intiepletiunei si alu descoperirei spre cunoscinti'a lui, — si a luminatu ochii animei nóstre cá se cunóscemu care este sperarea chiamarei Lui si care e avuti'a marirei moscenirei Lui intru santi.“²⁾

Prin invetiaturile sale mantuitórie, Rescumperatoriulu Christosu de-odata ni-a aretatu calea vietiei, ni-a indegetatu si asiediatu midilócele ajungerei scopului chiamarei nóstre.

c) Mantuitoriulu nostru Isusu Christosu inse nu s'a indestulitu cu atát'a, ci atátu pentru cunóscerea, cátu mai vêrtósu pentru „zidirea trupului seu“ adeca pentru imbraçiosierea si potentiós'a efectuire spirituala a acelu predicate si descoperite prin invetiatur'a evangheliei, a tramisu in lume Principiulu si pre datatoriulu de viétia, pre Preasantulu seu Spiritu, pre „Spiritulu intielegerei si alu adevèrului“³⁾ cá prin lucrarea si impartasîrea puterii de viétia a acelu'a toti „se ajunga la unirea credintiei si a cunoscintiei Fiiului lui Domnedieu intru unu omu deplinu.“⁴⁾

In urma Domnulu Isusu Christosu nu numai in viétia s'a a aretatu puterea s'a domnediesca asupr'a naturei si elementelu ei, supunendu-o voiei s'ale,⁵⁾ ci intru marturi'a eliberarei naturei de sub blastemulu celu deintaiu, in modu miraculosu tóta zidirea s'a schimbatu, pamentulu de frica s'a cutremuratu, — luceaferulu si-a ascunsu lumin'a si tóte temeliele pamentului s'au schimbatu vediendu pre Domnulu patimindu si pusu in mormentu.⁶⁾

In acestu modu „facându-se Isusu Christosu intiepletiune dela Domnedieu si dreptate si santîre si mantuire“⁷⁾ a implinitu mantuirea genului omenescu, a restauratu ordulu dreptatei si alu santiei originale, cá ast'felu „precum a impartítu pecatulu spre mórté, asia si darulu se imperatiésca prin dreptate spre viétia de veci prin Isusu Christosu Domnulu nostru.“⁸⁾

1) Io. I. 9. 2) Eph. I. 18. 19. 3) Cfr. Ezech. XXXVI, 26.

4) Eph. IV. 13. seq.

5) Cfr. Io. II. 1—11; Math. VIII, 23—28; XVII, 19; XIV, 13, 19. Luc. V. 1—11.

6) Cfr. Offic. Sacru a Imorm. Domnului in Samb. cea mare.

7) I. Cor. I. 30. 8) Rom. V. 21; Cfr. S. Gregor. Naz. orat. apol. 24—25.

2. Mantuirea subiectiva — aplicata de către s. baserica.

Christosu Domnedieu a venit în lume că se „mantuiesca lumea“ — a moritu pentru noi, pecatosi fiindu, că se arete iubirea lui Domnedieu întru noi,¹⁾ și „a iniatu din morti pentru indreptarea noastră.“²⁾

Opulu și scopulu mantuirii inșe nu s'a finitu cu sacrificiulu crucei, iubirea lui Domnedieu nu s'a opritu aci, neci s'a sigilatu cu înaltierea Domnului la ceriuri: ci „celu ce mai înainte ne-a rînduitu pre noi spre moscenire fiesca prin Isusu Christosu întru sene dupa buna placerea voiei s'ale³⁾ acel'a a voitu că „se arete în vécurile cele venitórie marea avutia a darului seu cu bunetate spre noi întru Christosu Isusu.“⁴⁾ Acestu Christosu Mantuitoriu a voitu că „toti se ajunga la unirea credintiei... spre seversirea santiloru, spre zidirea trupului lui Christosu.“⁵⁾ Pentru aceea a și promisú că va remané cu ai sei pâna în capetulu vécului.“⁶⁾

BCU Cluj / Central University Library Cluj

A și remasu și remâne cu ai sei în veci, pentru-că desí economi'a mantuirii o a implinitu în trupulu și prin trupulu seu; acestu opu alu rescumperarei incepute și complinite 'lu continua pre pamentu prin s. s'a baserica prin midilocirea carei'a aplica fructele acelei mantuirii tuturoru popóraloru pâna în capetulu vécuriloru, pâna cându va veni.“⁷⁾ Pentru care și S. Augustinu aludandu la întipuirea legii vechi dîce: „Dórme Adamu că se fia Ev'a;... Móre Christosu că se fia baseric'a. Din cóst'a lui Adamu celui ce dormea s'a facutu Ev'a, — morindu Christosu, din cóst'a Lui strapunsa cu suliti'a curgu sacramentele din care se formédia baseric'a.“⁸⁾ Éra S. Ieronimu 'lu întregesce dîcîndu: „Precumu din Adamu și muierea lui se nasce întregu genulu omenescu asia e nascuta din Christosu și din baserica, multîmea credintiosiloru, carea formandu unu corpu alu baseri-

¹⁾ Io. III. 16; I. Io. IV. 9; Rom. V. 8. ²⁾ Rom. IV. 25. ³⁾ Eph. I. 5. ⁴⁾ Eph. II, 7. ⁵⁾ Eph. IV. 13 seq. ⁶⁾ Math. XXVIII. 20. ⁷⁾ Math. XIII, 24—37 seq. ⁸⁾ Tract. 9 in Ioanu n 10.

cei de nou se pune in latrea lui Christosu si suplinesce locul cóstei.“¹⁾

Basericei acestei'a cá trupului misticu alu Mantuitoriului, a concrediutu intemeietoriulu ei domnediescu depositulu revelatiunei divine cá se-o pastredie nevatemata, si cu fidelitate in curatia se o impartasiésca si altor'a asiá, cátu intru dêns'a ace'a revelatiune nu numai se se conserve si se se predice, ci asiá dicându necóntenitu se traiesca, se se intrupedie.

„Acestei'a — dîce Ireneu — s'a concrediutu lumin'a lui Domnedieu, si pentru aceea intieptiunea lui Domnedieu, prin carea se mantuiescu toti ómenii, intru iesirea cáiloru se lauda, prin ulitia indrasnéla aduce, pre vêrvurile ziduriloru se vestesce si la portile celoru poternici siede, — la acést'a un'a si aceeasi este calea mantuirei in tóta lumea, pentru-cá SS. Apostoli in ace'a au depusu tóte ale dreptatei, cá toti cáti dorescu se aiba ap'a vietiei, se scóta.“²⁾

Mantuitoriulu Christosu a voítu cá precumu Elu in trupulu seu prin cruce a impacatu amendóue facându mantuire ast'feliu se se continue, necóntenitu se se aplice ace'a mantuire in trupulu celu misticu alu seu — in baserica, — cá „lucrandu cu totii iubire se crescemu intru Elu (Christosu) prin tóte... carele este capulu Christosu. — Corpu misticu alu lui Christosu cu adevratu este baseric'a, nu numai pentru cá intr'acést'a se padiescu si se implinescu misteriale sevérsîte prin Isusu Christosu, ci inca si pentru ace'a pentru cá intr'êns'a se afla — misteriale bunatatei, intieptiunei, darului si poterei lui Domnedieu, si din acést'a se nutresce, vieidia si se sustiene.

(Va urmá)

J. BOROSIU.

¹⁾ In Ephes. 5, 31.

²⁾ L. 3. adv. haer. c. 4. L. 5. c, 20.

Despre casatoria in specie.

Precedentiele casatoriei.

I. Incredintiarea sêu sponsaliele.¹⁾

Conceptulu si recerintiele incredintiarei.

Fiindu casatori'a unulu din actele cele mai momentóse pentru viétia, si fiindu-cà façia cu incheierea ei pre lânga prescristele basericesci esista si dispusetiuni civili încátu casatori'a pre lânga sacramentu e si contractu si crestinii cari o inchia sântu si cetatiani, de sî dispusetiunile civili nu taie in esenti'a casatoriei, totusi pentru concordî'a dintre statu si baserica si pentru-cà interesele statului baseric'a nu le-a contemnatu, dreptu ace'a mai accedédia si unele formalitati legali, — natur'a lucrului aduce cu sene cá casatori'a chiar' si pentru indisolubilitatea ei — se se incheie cu cumpanire, judecata si preparare matura. — Intre precedentiele casatoriei locul primu lu ocupa incredintiarea sêu sponsaliele.²⁾

BCU Cluj / Central University Library Cluj

¹⁾ Desî e probabile romanitatea cuventului logoda (logodua) usitata si in euchologiulu nostru totusi dupa ce chiar' si academi'a rom. e de parere cà ce se esprime in asta privintia ar' fi prea de tempuriu, si dupa-ce avemu in limba cuventulu incredintiare, care mai alesu in pârtille Transilvane e usitatu preste totu in locu de logodua, amu preferitu cuvântulu incredintiare-sponsalieloru care e unu terminu mai literariu. A omite logoda ne convine si pentru cà dupa etimologisarea ei e identica cu incredintiare si poporulu se vede a nu-lu fi admisu fàra scrupulu. Conf. Glosar. academ. I. G — Togmela (cp. CLXXVII in prav.) se dîce mai multu in sensu specificu cu referinti'a la arvuna, si identicu cu pactare asiediare, asià dara atare incredintiare care impreunata cu obligatiunea de a implini anumit'a legatura in casu de repasîrea dela incredintiare. Dregicia in estrasulu din Pravila la ep. CLXXVIII face distingerea cà logodn'a = incredintiare o dîce cea cu benecuventarea preotiésca, éra togmela cea facuta fora rogatiuni; acésta distingere o face si pravil'a in capu CCII numindu togmél'a incredintiarea facuta fàra preotu. Pravila in capu CLXXIV amintesce datin'a togmelei din resaritu.

²⁾ Incredintiare dupa origine e imprumutata din dreptulu romanu: Sponsalia dicta sunt a spondeo, nam moris fuit... spondere sibi uxores futuras. L. 2 et. 3 de spont. — unde et sponsi sponsaque appellatio, si imprumutarea e deplinu motivata S. August. L. VIII. conf. c. 3. si cercul. eppului gr. cat. Transilv. din 1785, nr. 1274 in urm'a resolut. imper. din 20 ug. 1783 si 6 Iuliu 1878.

Incredintiarea (credinti'a), *togmél'a*¹⁾ schimbarea credintiei, sponsali'a (desponsatio) consiste in promisiunea imprumutata²⁾ ce o facu persóne de secsu diversu cu scopu de a incheiá casatori'a in venitoriu; deci incredintiarea este pactulu prin care barbatulu si muierea se dechiaru imprumutatu cá au de scopu a inchiá casatori'a impreunandu-se intru legatur'a nuntii. Scopulu casatoriei se intentionédia si manifesta in actulu incredintiarei, ci realisarea lui o repusa in venitoriu — in repetít'a manifestare a consensului imprumutatu si tradarea imprumutata a proprietatiloru lor. Deci incredintiarea diferesce de casatoria de óre-ce la incredintiare se dechiaru vointi'a de-a incheiá casatori'a in venitoriu, éra casatori'a stá in dechiaratiunea vointiei de a-o incheiá in insusi actulu dechiaratiunei, in presente,³⁾ prin urmare in-

1) *Togmél'a* dupa indreptarea legi l. c. se refere mai speciale la legatur'a, ce eventuale se impreuna cu obligatiunea de a tiéné pactulu inchiatu, asiadara se refere la arvuna, orha. conf. pravie capu CLXXIV si CLXXVII.

2) La orientali se recere dupa unii canonisti ca promisiunea se se faca cu benecuventarea preotului inaintea parintiloru, tutoriloru si consangeniloru, ci presentia parentiloru e atinsa din consideratiune la dreptulu romanu in cátu feçiele potu stá sub potestatea parintiésca (Fr. 7. §. 1. Dig. de spons. (XXIII 1.) si fr. 2. dig. de rit. nupt. (XXIII. 2.) strinsu luanđu dupa dreptulu comune ecles. sub anumite impregiurari vointi'a parentiloru nu e inomisibile, pentru-cá canónele orient. inca atingu consensulu parentiloru numai cátu concede natur'a casatoriei, cá unu actu in care libertatea personale nu póte fi mai multu influintiata de cátu aduce cu sene respectulu catra parinti si incátu póte fi drépta denegarea consensului din partea parentiloru (vedi §. 320.) Façia cu preotulu dreptu cá-lu amentesce si euchologiulu ci cum cá incredintiarea e valida si fora presentia preotului, urmédia atâtu din cele dise, cátu si din pracs'a vietiei; presentia si benecuventarea preotului inca e atinsa façia cu incredintiare facuta dupa euchologiu, si dupa potintia nu e de a se intrelasá preotulu de óre-ce convine momentuositàii lucrului si pentru urmarile ce potu sè se desvólte in venitoriu.

3) Baseric'a or. face distingerea sustienendu cá incredintiarea facuta cu benecuventarea preotului si cu formele prescrise e cá casatori'a inchiata contragându legatur'a de consangenitate in gradurile óprite, éra cea fàra benecuventare nu are acele urmàri, dreptu ace'a nu numai recomanda pre ast'a din urma din punctu alu precautiunei, ci si in euchologiu o pune benecuventarea incredintiarei

credintiarea nici nu p \acute{o} te av \acute{e} acele efecte, ce le are casatori'a in sene, si d \acute{e} ca nu va f \acute{i} solemn \acute{a} se p \acute{o} te desface si din cause, cari casatori'a nu o dis \acute{o} lva.

Inse dupa-ce si incredintiarea in esentia este contractu, la a c \acute{a} rui inchinare c \acute{a} si la contracte de alta natura se recere convoire imprumutata fac \acute{u} nda prin promisiune si re-promisiune, si dupa-ce val \acute{o} rea contractului depinde de la prescrisele ce le recere natur'a lui, — urm \acute{e} dia c \acute{a} se aiba val \acute{o} re e de a se face dupa recerintiele sa'e, at \acute{a} tu din punctu de vedere subiectivu, fa \acute{c} ia cu pers \acute{o} nele, c \acute{a} tu si obiectivu fa \acute{c} ia cu consensulu. Spre validitatea incredintiarei din punctu de vedere subiectivu I. pers \acute{o} nele se fie capaci pentru incredintiare. Prin urmare

a) se fie libere intru manifestarea consensului, c \acute{a} -ci fiindu repusa esenti'a casatoriei in consensu, casatori'a numai asi \acute{a} p \acute{o} te se aiba base si se duca la scopu, d \acute{e} ca sponsii lu-voru prest \acute{a} acest'a in deplina libertate personale; in lucrurile morali si religi \acute{o} se f \acute{a} ra de libertate scopulu nu se p \acute{o} te ajunge.¹⁾ CU Cluj / Central University Library Cluj

b) se fie in stare de a prest \acute{a} consensulu, care se recere, prin urmare se fie cu mintea intr \acute{e} ga in statulu tred \acute{i} ei si in etatea receruta pentru-c \acute{a} cei nebuni, lunatecii si cei in statulu bet \acute{f} ei perfecte nu potu inchei \acute{a} contracte cu val \acute{o} re²⁾ nici s \acute{u} ntu in stare de a cuget \acute{a} de ajunsu la urmarile

nemidilocitu inaintea cununiei, c \acute{a} unu actu, ce are a se impreun \acute{a} cu acest'a. (Pravila cp. CLXXII si can. 94. cu cp. CLXXIV.)

Intrelasarea benevolentarei p \acute{a} na la cununia, la grecocatolici o ordin \acute{e} dia cercul. epp. din 1785 Nr. 1274 la p. 3. in urm'a ordinat. imp. din 3 August. 1783 si 6 Iul. 1784. Pentru grec. orient. dispune Archiepp. de Carlovitiu Stefanu Stratimirovicu.

La apusen \acute{i} inca er \acute{a} diferinti'a intre sponsali'a de praesenti si spons. de futuro precumu se dechiara vointi'a de a inchei \acute{a} casatori'a in presinte ori in venitoriu (c. 9. 31 de sponsat. IV. 1.) c. 3. de spons. duor. (IV. 4) inse dela conciliulu Tridentinu inc \acute{o} ce, pentru formalitatile prescrise de ac \acute{e} st'a, numai acolo ar' mai pot \acute{e} av \acute{e} locu, unde decisiunile consiliului nu s'au publicatu.

¹⁾ Can. 7 sin. Blas. 1869. si cercul. epp. cit. la n. 7. c. 15. de spons. (IV. 1.)

²⁾ c. 24. de spons. (IV. 1.)

loru, éra cei ce nu au etatea cuvenita nu suntu in stare de a cuprinde cu mintea momentositatea lucrului. Etatea o prescrie Pravil'a¹⁾ pentru barbatu anulu 14 éra pentru muiere anulu 12 edícandu cà ori ce incredintiare facuta chiar' si cu benecuventare preotiésca si cu tóte formalitatile, in ainte de acésta etate este nevalida. Canónele apusene facu distingere aci, încátu impuberii cari au ajunsu la anulu 7 alu etatei, potu se incheie incredintiare valida²⁾ desí nu sîntu capaci a incheiá casatori'a valida, — numai câtu atare incredintiare o potu desface ajungandu la pubertate, déca nu c'inv'a au intaritu obligatiunea cu juramentu.³⁾

In casulu cându unulu dintre cei incredintiati este in etatea pubertatii éra celu alaltu impuberu, cestu din urma are dreptu a repasî ajungandu la pubertate, nu inse si celu puberu la incheierea credintiei, ci pravil'a dá dreptulu de repasîre si pãrtii pubere la incredintiare.⁴⁾ Ci façia cu etatea celoru ce voru se se incredintiedie datin'a locale mai alesu la europeni si unele legi civili aintrodusu etate mai mare atátu pentru barbatu câtu si pentru muiere, desí prin acést'a nu li se iá dreptulu de a se poté incredintiá cându dupa canóne suntu capaci la acést'a.

c) Cá intre cei ce voru se se incredintiedie se nu esiste impedimente neci derimatórie neci impededatórie de casatoria, pentru-cà incredintiarea este umpreunata cu intentiunea de a incheiá casatori'a in venitoriu, care inse la validitate nu póte ajunge pana la factic'a delaturare ori stergere a piedeceloru ce-i stáu in cale; dreptu ace'a nici consensulu imprumutatu nu e in stare a delaturá piedecele ce esista, prin urmare incredintiarea nevalida esistandu piedecele ce invalidédia casatori'a chiar' si in sperarea de a capetá deslegare dela auctoritatea ei eclesiastica⁵⁾ Ci cu tóte cà incredintiarea

1) Cp. CLXXIII. Dictum gratiani ad C. XXX qu 2.

2) C. 4, 5, 13 de spons. impub. c. un. in VI. Incredintiarea celoru ce nu au ajunsu anulu 7 este totu de un'a nevalida cà aci maliti'a nu suplescesce etatea.

3) c. 1. de spon. (IV. 1.)

4) cp. CLXXV.

5) Resol. congr. corl. in caus. Jannen. 12. dec. 1733. si 26 Ian. 1709.

nu e valida in ainte de dispensare, cã lucrulu opritu nu obliga, totusi nu le este ertatu partîloru a se incredintiã cu alta persóna pana la denegarea dispensatiunei.¹⁾

Pracs'a a schimbatu ací in câtu dispensatiunile cari aru fí de a se cere in ainte de incredintiare, de comunu se ceru dupa incredintiare.

Pedecela cari cu tempulu disparu de sene, ori cã delaturarea loru atârna dela cei incredintiati. nu invalidéza incredintiarea; in câtu pentru incredintiatii de religiune diversa variéza parerile sustienendu unii cã incredintiarea e valida si in ainte de dispensatiune, noi inca ne alaturamu la acestia.

d) Consensulu parintiloru façia cu validitatea incredintiarei dupa dreptulu romanu²⁾ se vede a fí necesariu, nu inse si dupa dreptulu eclesiasticu, pentru-cã déca e valida casatori'a si fãra invoirea parentiloru. cu atãtu mai vêtosu incredintiarea; baseric'a orientale se vede a cere pre lãnga tóte aceste in mai mare mesura consensulu parentiloru,³⁾ admite inse cã si consensulu tacutu e de ajunsu, bá in unele casuri nici nu se recere consensulu parintiloru,⁴⁾ ci dupa ce respectulu façia cu parentii aduce cu sene cá fii se fie cu atentiune la invoirea loru. dupa-ce can. 38 alu S. Basiliu aréta pecatulu feteloru, cari au urmatu amoreziloru loru fãra invoirea parentiloru care pecatu numai asiã se pare a se imecã, déca s'au convoitu parentii succesivu dupa ce lasa dreptulu parentiloru de a se poté pretende la auctoritatea bas. disolvarea incredintiarei facute fãra voi'a loru⁵⁾ si in fine dupa-ce multe dispusetiuni si ratiuni atingu necesitatea

1) De sine se intielege cã pedecile puse de auctoritatea civile nu potu se invalideze, incredintiarea.

2) L. 7. §. 1. ff. de spons. Hermanop. L. IV. t. 1 §. 3—6.

3) C. 38 si 42 S. Vas. díce cã fét'a ce se marita fora voi'a parintiloru curvesce, inse desí voru dá consensulu succesivu, de o voru iertã, remãne fãra pecatu. conf. si c. 40.

4) Siagun'a drept. canon. §. 76.

5) c. 40, 44. S. Bas. (8. 22) Congr. conc. in caus. Majoric. 10 april. 1723.

relativa a consensului parentiloru¹⁾ si a locutienetoriloru²⁾ si dupa-ce consensulu parentiloru este de mare valóre contrarierea póte trage dupa sene si daune materiali, e lucru cuvenintiosu a respectá consensulu parentiloru³⁾ si din acelu motivu cá fačia cu pretensiunile nefundate ale parintiloru, filoru le stá in putere a-si lvá refugiulu la auctoritatea competente pre cáli diferite.

II Fačia cu consensulu se fie recere: a) se seriosu, internu, sinceru si adeveratu, pentru-cá ne avendu aceste cualitáti nu póte fi bas'a unui lucru atátu de momentosu, cumu este casatori'a; fictiunea, façiarí'a si glum'a nu au locu; déca cinev'a ar' legá la aceste cu scopu de-a desface incredintiarea, are se probedie prin dovedi neesceptiunabili si neresturnate, cu atátu mai vêrtosu, cá judecatori'a si consensulu datu numai la parerea dein afara lu-considera de adeveratu, de óra-ce se presupune cá fia cene asiá vorbesce, precumu cugeta, dreptu ce in urm'a atárui consensu stá obligatiunea séu de a incheiá casatroi'a séu de desdaunare⁴⁾

b) Consensulu se fia imprumutatu si expresivu de ambe partíle, pentru-cá casatori'a e contractu bilaterale, dreptu ce e necesaria atátu promisiunea cátu si repromisiunea espresa prin cuvente, prin semne ori prin alte fapte ce manifesta consensulu;⁵⁾ prin urmare nu suntu de ajunsu indatinatele simple dechiaratiuni si manifestári de simpathia si amoru, déca nu voru fi impreunate cu impregiurari si fapte din cari cu

1) Pedal. p. 496. confes. si Ratiu. Instit. teolog. §. 26 apend. II.

2) Blastar. cp. XXIII. lit. E. Nov. Inst. CXXIII.

3) Fačia cu patri'a nóstra dispune artícululu de lege XX. din 1877. in §. 113 punct. 5, in poterea càrui'a, toti cei ce stáu sub potestatea parentiesca fora consideratiune la etate, apoi barbatii cari nu au implenitu anulu 18 si muierele an. 16 standu sub tutoratu au de a produce documentu despre consensulu parentiloru si respectivu alu tutoriloru. Conf. si ordinat. minister. de cultu si instructiune publ. din 22 ian. 1881 nr. 1288; se intielege de sene cá acestu artículu se referesce la incheierea casatoriei.

4) In casulu cându barbatulu sub promisiunea ficsa de a incheiá casatoria ar' ingrecá pre muiere, parerea mai comune a canonistiloru este cá unu atare e indetoratu la incheierea casatoriei, déca dau'a escata de aci nu se póte supleni pre alta cale.

5) c. 25 de spons. c. un. h. t. in VI-o.

dreptu se pôte deduce propusul de a incheiá casatori'a. Nu e de ajunsu numai dechiaratiunea espresa a unei parti si consentîrea prin tacere a celei alalte, ci precumu promisiunea asiá si repromisiunea se fia espresa.

c) Espresiunea consensului se fia libera, scutita de ori ce influentie esterne, fizice si morali, cum e de es. temere, fric'a, forti'a si altele provenitórie dela cause esterne.¹⁾

d) Dechiaratiunea consensului se fia determinata specificu referindu-se la persóne anumite. Asiá de es. nu ar' fi de ajunsu cându barbatulu s'ar' dechiará numai cà dintre dóue sorori *A.* si *B.* va luá pre un'a de muiere, ci are se numésca pre un'a cu numele, si acést'a reciprocu se se dechiare.²⁾

(Va urmá.)

Uniunea basericésca a Romaniloru cu calvinii in secele XVI—XVII.

— *Dupa Istori'a Romaniloru transilvani ms. de Petru Bodu.* —

(Urmare din anulu trecut.)

Pre Romani, cari totdeun'a au padîtu ritulu sí dogmele bisericeii resaritene, dupa venirea Transilvaniloru sub protectoratulu marelui Leopoldu, pre la finele seclului XVII., rom.-catolicii capetara pofta de a-i uní cu sene. Motivele sí ocasiunile spre acestu scopu au fostu mai multe.

Anume la 1696 facundu-se episcopu rom. Teofilu, pre acést'a credintiosii, nobilii sí preutii sei rom. lu acúsá cu betía, cu vatemarea postului, cá omu debile de sanetate mancandu fóra scrupulu mancári de dulce, cu violarea legiloru sí canóneloru bisericeii grecesci, concediendu cu usiorintia pentru remunerare bigami'a séu a dóu'a casatoriá a preuti-

¹⁾ c. 15 de spons; c. 11 de spons. impuber. (IV, 2) Cercul. epp. gr. cat. din 1785. Nr. 1274.

²⁾ Atari impregiurári, pre cari se vedu a le recere unii canonisti orientali (Siagun'a o. c. §. 78.) pre cum sîntu sarutarea, determinarea zestrei, arvun'a si altele se referu mai multu la formalitatile incredintiarei.

loru,¹⁾ in fine cà si-ar fi tienendu o concubina.²⁾ Pentru tóte acestea Lad. Dindaru si altii lu-amenintiá, cà-lu voru denuncia' principelui Munteniei sî cu. mediolocirea acestui-a lu-voru scóte din scaunulu episcopescu. Adauge, cà Teofilu chiaru pre atunci trebui se administre in numele preutiloru sîe supusi una mie de cubuli de grâu camerei provinciali din Sabiiu sî A-Juli'a, care le-a si administratu, cumperandu grâulu de la cancelariu; ci gubernatoriulu tiei i oferiá acumu grâulu seu, sî deórace Teofilu nu poteá se-lu cumpere sî acest'a, fù amenintiatu decâtra gubernatoriu cu depunere din episcopía.³⁾

Episcopulu spariatu sî desperatu si-luá refugiu la te-saurariulu comite Apor, cum sî la jesuitii Stef. Barannyai,⁴⁾ Gabr. Hevenesi si Petru Vizkeleti din Clusiu si A-Juli'a. Barannyai i sî promite cu tóta certitudinea protectiune sub conditiunea, cá cu tóta natiunea Romaniloru se se unésca cu baseric'a rom.-cat. Erá gat'a la acést'a episcopulu incâtu pentru persón'a sa, dar' nu credeá cà va poté induplecá preutîmea si poporulu necultu cá se-si mute religiunea stravechia. Barannyai inse i reflectà, cà nu se cere asiá ceva, decâtu numai acceptarea urmatórielor patru puncte: 1) se recunósca pre pap'a Romei de capu alu bisericei, 2) sant'a cuminecatura de aci incolo se o administre credintiosiloru numai sub una specie, 3) preutii insorati se-si tiena muierile, déra pre venitoriu se se ordínedie numai celibi, 4) sâmbat'a se nu mance carne, ci numai bucate cu lapte sî óua, éra mercuri-a se manance carne. — Promite subscrierea punctelor Teofilu, déca cei-alalti articli ai bisericei grece re-manu neatinsi, sî indupleca la acést'a, cu promisiuni de imunitáti sî de alte bunetáti, sî pre protopopii Daiei sî Se-bisiului.

Tóte aceste pertractandu-se in celu mai mare secretu, Barannyai petrecù pre episcopulu Andreiu Illyés la Vien'a, unde impreuna cu altii de une sî acelesi cugete sî semtie-

¹⁾ *Com. Nicolaus Bethlen* in Vita sua ms., lib. 2. cap. 23.

²⁾ *G. Haner* Historia ms. ad. a. 1696.

³⁾ *Nic. Bethlen* Sudores et cruces, ms. ad a 1697.

⁴⁾ La altii se numesce Paulu Baranyai.

mente substernura Majestății imperatului unu memorandum cu titlul, că imperatul se de o diploma pentru uniunea Romanilor locuitori în Transilvania, cari ceru numai atât, că Majestatea sa se se îndure a face partasi pre preții și monacii de ritul greco-acerasii privilegii și drepturi, de cari se bucura de jă nu numai preții r.-cath., ci și cei ariani, luterani și calviniani. Tractându-se despre acestu lucru la 1697 în consiliul ministerial din Viena și fiindu de față și guvernatoriul com. Georgiu Bánfi și cancelariul com. Nic. Bethlen, li se ceru și acestor'a parerea, cari răspunseră, că nemica n'au auditu în Transilvania despre uniunea acest'a, ba ea pare a se inscenă contr'a religiunii reformate, drept'ce nu bucurându-se de vorba despre acesta materia, de-órăce în religie nu e guvernatoriul au cancelariul. Ministrul presedinte Kinsky i reflectă, că se nu vorbescă că reformati, ci că consiliarii regesci; în urmarea acestei guvernatoriul și cancelariul, parendu-li-se unirea Romanilor vetemătoria pentru relegea reformata, protestara în contr'a ei acolo în conferența, ba cu una suplica se îndreptara și la Majestatea regescă.¹⁾

Intr'acea clerul rom. în februarie 1697 ținendu șinodul general la A-Juli'a, în trei ședințe deșbatu și statorii punctele și condițiunile unirei, și actele în form'a unui manifestu datu din partea episcopului Teofilu și a totu clerul în 21 martie 1697 se tramisera atâtu imperatului Leopoldu, câtu și arceiepiscopului primat al Ungariei Kollonich. Asupr'a acestor'a imperatul emise în 14 aprilie 1698 către guvernatoriul provincial decretul urmatoriu: „Care dintre preții rom. de ritul greco-marturindu se va deșchiară că va pădi ritul greco după norm'a celor uniți cu catolicii și va recunósce pre pontificele românu, acel'a se va bucură de privilegiiile preștilor catolici; éra care va crede ca nu póte face numit'a marturisire, séu se va uní cu verin'a dintre alalte relegeuni recepte, séu va remané în statul relegeunii sale de acum: se va bucură de privilegiiile religiunii acelei, pentru care se va deșchiară, séu se va șocoti în statul și dreptul relegei, în care se afla acum.“ Nu multu în urma, la 2 iunie a. a. scrisă și tipari și cardina-

¹⁾ Com. Nicolaus Bethlen in Vita sua, lib. 2. cap. 23.

lulu Kollonich cunoscut'a sa epistola adhortat'oria la unire si o tramise clerului rom. din Transilvani'a, carea autoriulu nostru reproducundu-o,¹⁾ dice, ca ace'a a fostu o ademenire poterica pentru a atrage pre Romani la unire intru speranti'a cascigarei a totu soiulu de libertati: de ace'a si episcopulu Teofilu, induplecandu cu asemeni promisiuni pre cati numai a potutu dintre protopopi, acesti-a la 7 octobre 1698 subscrисera impreuna cu episcopulu si publicara instrumentulu uniunei, asisiderea reprodustu de istoriculu nostru.²⁾

(Va urma.)

Dr. GREGORIU SILASI.

Parenesa la anulu nou.

Anu nou fericitu, Iubiti frati si fii! . . . Ve salutu astadi cu salutarea fratiésca si frum'osa, pre carea ca se se implinésca o-ar' dorí totu moritoriulu depre faci'a pamentului, cu salutarea: „anu nou fericitu!“ — Anu nou fericitu voue poporeniloru credintiosi ai mei, cari implinindu legile cele sante ale lui Domnedieu, condusi prin man'a s'a cea puternica, a-ti mai petrecutu unu anu din viéti'a v'ost'ra si nu preste multu 'lu-veti dá uitarei cu t'ote bucuriele si intristarile s'ale

A-ti ajunsu la pragulu unui anu nou. Intru adevveru acestu anu este nou in t'ote privintiele. Noutatea lui nu o poteti prevedé inainte. Nu poteti sci, ca ore fericire séu nefericire va contine sinulu seu tainicu pentru voi, — pentru familielu, — si pentru iubiti vostri? . . . Nu poteti sci, ca ore care parinte se va bucura de casatori'a fericita a filorului sei; séu care se va intrista de mortea acelor'a? . . . Nu poteti sci, ca ore cari fii se voru bucura de o viétia indelungata a parentilorului sei iubiti, séu, cari se voru intris-

¹⁾ Vedi-o la *T. Cipariu Acte si fragm.*; Blasiu 1855, pag. 73—76; romanescé la *A. Tr. Laurianu Documente istor.*, Vien'a 1850, pag. 147. si urm.

²⁾ Bod oserba in nota, ca se numescu 12 archidiaconi séu protopopi subscrисi, desí in Transilvani'a suntu preste 40. Manifestulu uniunei vedi-lu la *Cipariu Acte si fragm.*, pag. 77 si urm.

tá de despartirea durerósa si plina de gele — de mórtea acelor'a, remanendu orfani? Nu poteti scí, cà óre care teneru séu tenera, va pasí cu iubitul, séu iubit'a animei s'ale la tain'a santei casatorie, la altariulu Domnului spre a-'si jurá fidelitate si credintia eterna, — séu care teneru, séu tenera se va vescedí cá o flóre asiediandu-se in sinulu rece alu mormentului? . . . Nu poteti scí, cà óre care soǒiu de casatoria dintre voi se va bucurá de viéti'a si societatea placuta a sociului seu si intru acestu anu, séu care 'si va petrece cu anima sfásiata de doreri pre sociulu seu iubitul la imperati'a mortiloru — la cemetieru? Cu unu cuventu: nu poteti scí, cà óre anulu acest'a, aduce-vá pentru voi — indestulire si fericire, séu aduce-vá intristare si amaratiune?!

Si déca sta ast'feliu lucrulu Iubiti frati si fii, ce óre este mai consultu (intieptu) decátu se ve incredeti de totului in Domnedieu, se sperati in dênsulu si se-lu iubiti pre dênsulu si atunci, anulu acestu nou si tainicu va fi fericitu pentru voi.

Bunulu Domnedieu I. m. ni-a daruitu noue lumina — vedere in ochii nostrii.

Ce fericiti trebuie se ne sêmtîmu noi toti pentru acestu daru mare, nemarginitu alu preabunului Domnedieu?! Si ce multiemita fierbinte trebuie se aratamu noi intru tóte dîlele vietiei nóstre Parintelui cerescu pentru acelu daru — pentru vederea ochiloru nostrii!

Si ce cugetati, pentru ce vi-a datu Ddieu vederea ochiloru? Pentru ace'a Iubiti frati si fii, cá se vedeti lumea si tóte lucrurile din trins'a; — cá se ve poteti cascigá pana de tote dîlele si cele de lipsa spre sustienerea vietiei si ast'feliu, facându-ve o stare bunisióra, se ve bucurati de acést'a cu familiiele vóstre si se traíti fericiti in acésta natura frumósa creata de Ddieu.

Vedeti, este inca o lume creata de Domnedieu, pre carea acuma, cu ochii vóstrii trupesci nu o poteti vedé. Si inca atátu de frumósa, este acea lume, incátu s. Pavelu Apostolulu díce, cà asié de frumósa cá ace'a „ochiu de omu n'a vediutu.“¹⁾ Acea lume frumósa este: raiulu cu fericirea

¹⁾ I. Cor. II. 9.

s'a eterna; si pre acea lume frumoasa trebuie se ni-o cascigamu noi, caci pentru ace'a suntemu creati, trebuie se lucramu pentru cascigarea ei.

Me veti intrebá, cá cum se ni-o cascigamu, decá nu o vedemu, decá ochii nostrii trupesci nu strabatu pana acolo cá se o vedemu, si se vedemu ce se lucramu pentru cascigarea ei?

Ni-a datu bunulu Domnedieu I. m. intru acést'a privintia o lumina santa, carea este mai pre susu decâtu lumin'a ochiloru nostrii, ni-a datu: credinti'a. — Credinti'a chiar' acolo se incepe dara unde lumin'a ochiloru nostrii si mentea nóstra nu mai póte strabate.

Precum nu póte lucrá nimene intru acést'a lume fora de-a avé lumina in ochii sei; ast'feliu nu póte lucrá nimene spre a-si cascigá fericirea eterna, fara de credintia, — ci elu este pierdutu pentru totu-de-a-un'a. Pentru ace'a díce Isusu catra Apostolii sei: „mergeti in tóta lumea, vestiti Evangeli'a la tóta creatur'a, acel'a care va crede si se vá botezá, mantuise-vá, éra acel'a care nu vá crede, osendise-vá.“¹⁾ Si intru altu locu: „n'a tramisu Ddieu pre Fiiulu seu in lume, cá se judece lumea, ci cá se se mantuiésca lumea prin elu. Acel'a, care crede intru elu nu se va osendi, éra carele nu crede, éta osenditu este!“²⁾

Vedeti dara, ce daru mare este credinti'a pentru noi?! Credinti'a este mai scumpa pentru noi decâtu lumin'a ochiloru nostrii, cá-ci lumin'a ochiloru nostrii ni casciga fericire — decá adeca viéti'a nóstra plina de necasuri, se póte numí fericire — ni casciga fericire numai pentru cativa ani — prea multu pentru 70 séu 80 de ani. Inse credinti'a ni casciga o fericire perfecta pentru míi si milióne nenumerate de ani — pentru eternu.

Dar' credinti'a in Ddieu Iubiti frati si fii, ni sierbesce de indreptariu puternicu — de o lumina mangaiatoria in multe lucruri neprevédute chiar' si in lumea acést'a.

Decá noi nu scimu, cá ce se vá intemplá cu noi pe venitoriu, — cá ce lovituri si ce nefericiri ne voru ajunge séu intimpiná: credinti'a ni spune, cá se ne punemu tota speranti'a nostra in bunulu Domnedieu si atunci, potemu

¹⁾ Marcu XVI. 15, 19. ²⁾ Ioanu III. 17, 18.

fi linisciti si odichniti, ca acel'a ne va apará si tóte lucrurile nóstre ni le va întórce spre bine.

Da, Iubitoru mei frati si fií!

Parintii vostrii nici odata nu vi-au voítu reulu, ci totu-de-a-un'a binele; pentru ace'a s'au luptatu in tóta viéti'a loru — pentru fericirea vóstra.

Inse aveti voi unu parinte, — cu multu mai nobilu, — cu multu mai iubitoriu, — si cu multu mai puternicu, decâtu parintii vostrii cesti pamentesci, — aveti pre Parintele eternu, pre Domnedieulu ceriului si alu pamentului, dela care ve vine totu binele, si sanetate, si potere, si pana, si sarea, si ap'a, si aerulu, si tóte . . . si tóte!

Parintii vostrii, vi-au promisú multe in viétiá, pre cari póte cá nu le-au nici potutu impliní pre tóte, inse vi le-au promisú cá se sperati, si ast'felu se vi faca mai usióra si mai placuta viéti'a intre greutatíle multe ale lumii, cá speranti'a intaresce pre omu intre tóte luptele grele ale vietiei.

Si cate promisiuni maretie nu vi-au facutu voue Parintele vostru cerescu, deca veti fi buni si veti sperá intru dânsulu, si veti implini legile lui cele sante? Si elu este mai in stare decâtu toti puternicii lumii de a 'si implini promisiunile sale si le si implinesce tramitiendu-vi totu binele. Séu dela cine asceptati voi potere si sanetate? Numai dela Ddieu, ca numai elu vi-o póte daruí si vi-o daruiesce. „Cei cari ascepta pre Ddieu — díce Domnulu prin Isai'a profetulu — se voru innoi in tari'a loru si voru luá aripe cá vulturulu, alergavoru si nu se voru ostení, amblavoru si nu voru flamêndí.“¹⁾ Dela cine asceptati mancare si beutura, pentru intréga viéti'a vóstra, au nu dela elu? Si elu totu-de-a-un'a vi o da pre acést'a. Pentru ace'a díce Psalmistulu: „ochii tuturoru speréza spre tine Dómne si tu le dai loru nutrementu la bunu tempu; deschidiendu tu mân'a t'a se voru saturá de bunatate.“²⁾

Ori si ce ar' contiené dara sinulu tainicu alu anului nou pentru voi, pentru ori si care dintre voi, 'lu provocu pre acel'a cu cuvintele Santei Scripture: „Crede lui Domnedieu

¹⁾ Isai'a XXXI. 1. ²⁾ Psalmu CXLIV. 15. 16.

si 'ti-vá ajutá tte, indreptéza càile tale si speréza intru dînsulu.“¹⁾ Si speranti'a in Ddieu da o potere de minune între necasurile si greutatile lumei.

Pre unu eremitu píu, pre carele 'lu certase Ddieu cu suferintie grele si indelungate, 'lu cercetara intru o dî in colib'a s'a mai multi amici. Uimiti fôrte de serenitatea si bucuri'a cea mare ce se vedea pre faci'a piului suferitoriu, 'lu intrebarea, cum de pôte elu se fia asié voiosu si multie-mitu prelânga atâtea suferintie? Suridiendu aretà eremitulu catra feréstr'a cea strimta a colibeii sale si dîse: „feréstr'a acé'a 'mi face usióra tóta suferinti'a mea.“ — „Cum asié?“ — intrebà unulu dintre cei de faci'a cu o curiositate incor-data. „Ve v'oiu spune bucurosu, domnule! Prin feréstr'a acést'a vedu eu colo susu ceriulu, si acést'a e demnu de suferintie si mai mari!“

Éca, I. m. cum s'a ingrigitu nobilulu Parinte cerescu — Domnedieu — si de cei slabi si necajiti, li-a datu o potere — speranti'a, cu carea ei supórta usioru ori ce greutati de ale lumei. Cluj / Central University Library Cluj

Si voi ve puneti tóta speranti'a in trinsulu între tôte necasurile lumei, si elu ve vá ajutá, cà-ci elu e parinte bunu, numele lui e: „Tata.“

Inse cum se ne inaltiamu noi la elu Iubitoru mei!? Cum se ne alipimu de elu, càci pruncii se alipescu de parintele loru, care li aduce panea de tôte dîlele?

Numai o cale avemu de a ne face demni, de atâtea bunatati ale lui, numai singura: — iubirea.

Noi suntemu nepotintiosi cu totii de a face ceva lucruri mari pentru dînsulu. Nu potemu face ceva lucruri demne de elu, cá se meritamu atâtea bunatati parintiesci. Singura iubirea o avemu. Pre acést'a o plantati in anemele vóstre.

Porunc'a cea mai de frunte, bas'a la tóta legea si profetii, este iubirea lui Domnedieu mai pre susu de tôte: „Se iubesci pre Domnulu Domnedieulu teu, din tóta anim'a t'a, din totu sufletulu teu si din tota poterea t'a.“²⁾

¹⁾ Isusu Sir. II. 6. ²⁾ V. Moisi VI. 5.

Acést'a iubire a vóstra trebuie se se arete in faptele cele bune crestinesci ale vóstre, in implinirea mandatelor lui Ddieu. Pentru cà asié díce Isusu: „Celu ce are poruncile mele si le pazesce, acel'a este carele me iubesce.“¹⁾

Si placuta este inaintea lui Ddieu iubirea adeverata si sincera catra elu. „Celu ce petrece in iubire — díce Scriptur'a — in Ddieu petrece si Ddieu intru dinsulu.“²⁾

Ascultati ce promite Isusu, celor'a, cari 'lu voru iubi pre dinsulu! „Celu ce me iubesce — díce Isusu — iubise-vá de Tatalu meu, si eu voiu iubi pre elu si me voiu aretá lui.“³⁾

Unde ni se va aretá I. m.? Acolo susu in ceriuri, in patri'a cea frumósa a angeriloru, unde nu este lucru, nici ostenéla, nici sudóre: ci repausu dulce — recreatoriu; unde nu este intristare nici superare, nici lacrimi nici suspine: ci bucuria neintrerupta si neconturbata; unde nu este morbu, nici dorere, nici mórte: ci viétia fara de capetu si fericire neesprimavera de limba omenésca si privire neintrerupta si absorbitória a frumsetieloru nemarginite domnediesci.

Credeti dara Iubiti frati si fii! Punetive tóta increderea vóstra fiésca si speranti'a firma in Domnedieu la inceputulu acestui anu nou, si fiti siguri ca nu ve veti insielá. Iubiti pre Ddieu din tota anim'a vóstra si elu va intogmí intregu anulu acestu nou asié, cá se nu fia greu pentru voi.

Domnedieu ve iubesce asié, încátu pre unulu nascutu Fíiu alu seu 'lu-a tramisu in lume pentru rescumperarea vóstra pre acelu Isusu, pre carele cu optu díle inainte de acést'a 'lu-amu vediutu culcatu in iesle in frigu; éra astadi se taie impregiuru, incepându-si caletori'a s'a pamentésca plina de necasuri si suferintie, plina de torture si doreri sfasietórie, totu pentru fericirea vóstra, pentru cà ve iubesce; pre acelu Isusu, care a dísu: „eu sum pastoriulu celu búnu pastoriulu celu bunu sufletulu seu si-lu pune pentru oi.“⁴⁾

¹⁾ Ioanu XIV. 21. ²⁾ I. Ioanu IV. 16 ³⁾ Ioanu XIV. 21.

⁴⁾ Ioanu X. 11.

Si déca veti avé credinția, speranția si iubire in Domnedieu, atunci elu vi vá dá, nu numai anu nou fericitu, ci si viéția eterna fericita. Aminu.

VASILIU CRISTE
preotulu Tașnadului si Sarvadului.

Pontificele Leone XIII. asupr'a Situațiunei.

Sacrulu-Collegiu alu cardinaliloru si diversele collegii de prelati, in dñu'a de 25 Decembre n. tr. au mersu la Vaticanu spre a presentá Suveranului-Pontifice omagieles loru si urrarile cele mai calduróse, pentru ocasiunea Cratiunului.

I. P. S. S. a primitu pre EE. LL. cardinalii si reverendii prelati in sal'a tronului. Eminentia S'a cardinalulu Sacconi, decanulu Sacrului-Collegiu a exprimatú sêmtiemintele asistentiloru printr'o adresa, la care Sântulu Parinte respunse urmatórele:

Celebrarea anuala a serbării naserii Dñui Nostru, de care se bucura tóta baseric'a, este si pentru noi o cauza de viua inveseleire si ne face fórté acéptabile dorințiile si urrarile de prosperitate, ce voi, d-le cardinalu ne-ati exprimatú, pentru prim'a óra, in numele Sacrului-Collegiu. — Si acésta bucurie ar' fi pentru noi mai curata si mai viua, déca vremurile ar' fi mai puçinu triste pentru baserica si ar' face ast'feliu guvernarea ei mai puçinu grea. Din aceste greutati cea mai mare este de siguru ace'a care privește condițiunea nóstra presinta, pre care totu-de-a-un'a am declaratú-o de intolerabila si care se aréta din ce in ce mai multu ast'feliu, cum o probéza faptele ce sê desfasiura inaintea ochiloru nostri.

Anulu, care acum e aprópe de sfêrsítulu seu, a aretatu lamuritu, precum a-ti observatu-o, d-le cardinalu, cá in impregiurările de-acuma, Suveranulu-Pontifice nu posedé nici chiar' liberulu exercitiu alu caritatii in orasiulu seu Rom'a. Tóta lumea 'si-duce amente cu ce inversiunare o mare parte din presa s'a redicatu in contr'a intențiunei manifestate de Noi de a stabili aprópe de Vaticanu, cu cheltuielile nóstre, déca se va sêmti trebuintia, unu spítalu pentru bolnavii de cholera. Tóta lumea 'si-duce amente cu ce insinuari si interpretari reutatióse s'au incercatu a denaturá acestu actu, cu ce prefacutorii si ce amenintiari au cautatu a-i împiedecá esecutiunea, s'au celu puçinu au folositú acésta ocasiune de a ne face se sêmtímu totu amarulu ce este in nou'a ordine de lucruri, care a redusú pre Suveranulu-Pontifice la starea nedémna de simplu particularu.

Dar' acésta nu este totu, mai este inca si mai reu. Pentru noi este o nemarginita parere de reu si o profunda dorere, de a vedé inpietatea cu care protestantii respândescú liberu si nepedep-

siti doctrinele loru eretice si ataca dogmele cele mai auguste si cele mai sacre ale pré sântei nóstre religiuni, aici chiar' la Rom'a, centrulu credintiei si scaunulu magisteriului universalu si infalibilu alu basericei, aci unde ar' trebui se fia protegiata in modulu celu mai eficace integritatea credintiei si pazíta onórea singurei adeverate religiuni. Este unu lucru care 'ti stringe anim'a, a vedé cà sub protectiunea legiloru publice, templele eterodoxe se inmultescu, si cà la Rom'a este permisu a atentá pre façia la cea mai frumósa si cea mai pretiósá unitate a Italianiloru, unitatea religiósá, gratie silintieloru nebune ale acelor'a cari 'si aróga misiunea inpia de a fondá in Itali'a o noua baserica, in afora de pétr'a pusa de Isusu Christosu cá fundamentu indestructibilu alu cerescului seu edificiu.

Si avemu a ne teme pentru religiunea lui Christosu de nóua si mai grava ofensa inca. Parlamentului s'a prezentatu legea asupr'a divortiului, lege, care permitiendu in mai multe casuri rumperea legamentului matrimonialu, este de-a dreptulu in contr'a preceptului intimatu de Ddieu chiar', omului la inceputulu lumei: *quod deus junxit, homo non separet*; lege care este in contradictiune façisia cu invetiatur'a lui Isusu Christosu, legislatoriului universalu, si cu tóta economi'a basericei in privinti'a casatoriei; lege, care nu cunosce in acestu mare sacramentu inaltínea sublima la care l'a redicatu Isusu Christosu, si-lu dobóra pâna acolo de a nu fi consideratu decátu cá unu simplu contractu civilu; lege care degrádeza femeí'a si o umilesce, care compromite educatiunea si bun'a stare a copiiloru, care rumpe legamentele societátii domestice si o desface, care sémena discordi'a intre familii, care este unu isvoru de coruptiune pentru moravurile publice si pentru state, — unu principiu de ruinósa decadintia. De faptu, esperinti'a chiar' in aceste din urma tempuri a fostu asia de amarnica si de funesta, încátu a silitu pre facutorii chiar' a divortiului de-a restabilí in coduri indisolubilitatea cununiei. Déca cu tóte acestea, dorinti'a seclorulu si asceptarile francu-masoniloru se-ar' realisé, se va vedé o lege asia de contraria principiiloru catolice, promulgata in acestu orasiu Rom'a, de unde ar' trebui se plece numai si se se respândésca prin tóta crestinatatea carat'a lumina a adeveturiloru descoperite si splendórea credintiei catolice.

Déca ar' placé Dlui a departá de Itali'a o nenorocire asia de mare, i-amu multiamí cu sêntiementele celei mai profunde recunoscintie; dar' nu potemu a nu resêmtí temerile cele mai víi, câtu têmpu va mai tiené actual'a stare a lucruriloru. Situatiunea presinta fiindu prin ea ins'a-si contraria demnitátii si independintii Soveranului-Pontifice si atingându libertatea episcopiloru Romei in esercitiulu poterei loru supreme, ea trebue neaperatu se se arete cá atare in ori-ce ocaziune, facându-ne a sêmtí totu-de-a-un'a mai greu apesarea dominatiunei straine si facându lumea catolica se

intieléga din ce în ce mai bine nepotinti'a de a se accomodá cu o ast'felu de stare a lucrurilor si a remâné nepasátoria la acést'a.

Fiiulu lui Ddieu facutu omu, care copilu inca a scapatu de persecutiunile nelegiuitiloru, si prin divin'a s'a vêrtute a schimbatu faci'a universului, nu va lipsi, de siguru, de a ajutá baseric'a s'a intristata si a imbunatatí situatiunea nedemnului seu Vicariu. Dar' este de detori'a catoliciloru din lumea intréga de a grabí divinele misericordii prin rogatiunile loru neincetate si mai cu séma printr'o viétia cu totul crestina, pe deplinu conforma credintiei si legeri ce profeséza. Cu aceste sêmtiemente ne adresamu si noi din tóta anim'a dorintiele Sacrului-Collegiu. Si cá gagiu alu celoru mai abundante favori ceresci, cu o affectiune cu totul particulara, suntemu fericitu a accordá tuturoru membriloru sei episcopiloru, prelatiloru si persóneloru aci presinte, bine-cuventarea apostolica.

Ateiloru.

Ceriurile spunu marirea lui Domnedieu.

Incerce-se Ateii in négr'a loru gândire,
Se 'nvetie 'n lumea larga cá nu e Domnedieu;
Că-ci ceriulu si pamentulu, si-a steleloru lucire
Sioptivoru totu-de-a-un'a prea santu numele seu.

Cându sórele apune si lasa preste vâle
O radia de lumina, cá ultimulu sarutu,
Ea pare cá sioptesce, mergêndu pre a ei cale,
De Domnulu celu poternicu ce lumea a facutu.

Si voi Atei nevrednici, vedeti unu mândru sóre
Lucindu pre ceriulu veselu dar' nu credeti nemicu,
Si voue, radi'a dulce din ceriuri calatóre,
De Domnulu ve sioptesce, dar' sufletulu vi-e micu.

Amaru, — amaru de-acel'a ce vede si nu crede
Amaru de celu ce 'n lume nu scí de Domnedieu,
Pe-o cale ratacita elu pururea se perde,
Amaru va fi de tene! nevrednice Ateu.

.GEORGIU SIMU.

Proprietariu, Redactoru si Editoru: Nicolae Fekete Negrutiu in Gherla.

Gherla. Imprimari'a „AUROR'A“ p. A. Todoranu.